

què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu
dels grups culturals als mitjans

Índex:

Prefaci

Introducció

Quota de pantalla perduda

Canviar el punt de vista

Visualitzar la multiculturalitat

Els temes, a fons

Formació

A dins de les comunitats hi ha professionals

i col·laboradors potencials

Producció audiovisual des dels grups

culturals

Hi ha continguts d'interès general

que ens uneixen

Treballar conjuntament

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

*El que passa a les notícies
provoca un canvi en la persona,
un canvi positiu o negatiu.*

Prefaci

Si els col·lectius de minories culturals haguessin de respondre a la pregunta què hi ha de nostre aquí? en referència als mitjans de comunicació, què respondrien?, què ens agradaria que responguessin?

Aquestes preguntes han estat el punt de partida del projecte que us presentem en forma de guia. Des de la constatació que la nostra societat és, cada cop, més multicultural i que aquesta realitat no es reflecteix als mitjans de comunicació, hem volgut recollir la veu de diferents grups culturals (poble gitano, romanès i arabomusulmà) per tal de definir algunes accions que es poden impulsar des del treball conjunt dels mitjans de comunicació i les associacions dels grups culturals amb la finalitat d' incloure la veu d'aquestes comunitats als mitjans.

Els grups culturals volen (i creuen possible) una transformació dels mitjans cap a una perspectiva molt més intercultural, que els respecti i que els inclogui. Què perden els mitjans si ofereixen una imatge més real i positiva dels grups culturals? Què perden els mitjans si amplien la seva oferta per incloure els interessos dels grups culturals? Què perden els mitjans si contribueixen activament a la cohesió social?

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

*Estamos trabajando mucho
tiempo y luego, en dos segundos
de una noticia estereotipada ,
todo este trabajo lo tiran al suelo.*

Introducció

La guia que teniu a les mans presenta els resultats i principals conclusions del projecte Què hi ha de nostre aquí? Generació de coneixement sobre valors, imatges i discursos de minories culturals no recollits als mitjans desenvolupat per professors/es i investigadors/es de les universitats de Lleida i Barcelona i CREA (Grup especial de recerca en teories i pràctiques superadores de desigualtats) i finançat pel CAC (Consell de l' Audiovisual de Catalunya) .

El projecte ha tingut dos grans objectius: per una banda, copsar i recollir de manera sistemàtica la visió que dels mitjans de comunicació tenen els grups culturals “ minoritaris ” i , per una altra banda, desenvolupar una proposta per a la inclusió dels diversos grups culturals als mitjans de comunicació que comparteixi de la veu dels propis col·lectius esmentats. El

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

treball de camp realitzat s'ha centrat en trobar-nos amb persones i associacions representatives de les esmentades comunitats i del diàleg que hem mantingut, han sorgit els punts que us presentem a continuació. Ens agradaria que la guia sigui una eina útil per a la vostra reflexió i que pugui oferir algunes idees per a obrir els mitjans a la realitat cultural que estem vivint.

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Me interesaba mucho mirar la televisión para aprender el idioma, pero después no he visto ninguna cosa interesante.

Quota de pantalla perduda

Al llarg del treball de camp hem anat constatant que, qui pot, es subscriu a plataformes de pagament per estar informats/ des i per entretenir-se. Això es deu a diferents motius. En el cas de les comunitats romanesa i arabomusulmana es deu, a la possibilitat de tenir continguts en les seves llengües maternes, sobretot de cara a que els seus fills i filles tinguin un espai on no perdre la llengua. També hi contribueix l'interès per estar informats/des del que ocorre al seu país d'origen i perquè satisfà més les seves inquietuds i gustos. El poble gitano també prefereix ofertes com ara la del canal autonòmic d'Andalusia perquè troben que hi ha una major normalització en el tractament d'allò gitano i una major representació de la seva cultura. Durant aquest dies, un diari local de Lleida no ha pogut donar resposta a una demanda de publicitat en àrab per no tenir els teclats de la redacció configurats ni traductors que poguessin assegurar els continguts. Es pot dissenyar una programació pròpia, nacional i/o local que, més que entrar a competir, cerqui ampliar la seva oferta, complementar-la amb d'altres, tingui nous referents, etc. perquè, no trobeu que estem perdent oportunitats de mercat a les que no seria pas difícil donar resposta?

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Lo que emiten por televisión de los gitanos es la cara B.

Canviar el punt de vista

Els grups culturals creuen que són uns grans desconeguts pels mitjans i que la representació que aquests en fan és molt reduccionista ja que només es mostren situacions negatives o apareixen de forma bastant tòpica i estereotipada. Les persones i associacions que han participat a la recerca no es senten identificades amb les imatges que els mitjans construeixen dels seus pobles i creuen que és urgent que es produeixi un canvi, no tant per elles (perquè ja coneixen les seves pròpies realitats culturals) sinó per la societat, ja que està perdent l'oportunitat d'aprofitar el valor i la riquesa de qui arriba perquè l'enfocament que es dona als mitjans, sobretot, està fomentant por, desconfiança, incomprensió i odi. El punt de partida de noves representacions ha de ser el reconeixement. Totes les cultures tenen riquesa i coses a aportar. És més, cal conèixer que la cultura gitana forma part de la cultura catalana i que la cultura catalana s'està construint en el mestissatge amb els valors positius de les comunitats que estan arribant. Els mitjans, si volen recollir la realitat dels grups culturals,

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

haurien de mostrar que la majoria de persones participa activament en les esferes laboral, educativa i cultural.

Aparte de conocer la realidad de los grupos que están viniendo habría que mostrar la cultura del mestizaje que se está creando.

Visualitzar la multiculturalitat

Una qüestió bàsica que té a veure amb el canvi de punt de vista és que hi ha una realitat social i cultural que no es reflecteix als mitjans. Els mitjans de comunicació haurien de permetre visualitzar la multiculturalitat a través de la seva programació en espais, canals en què s'afavorís la relació, el coneixement de l'altre, el diàleg en tots els àmbits i molt especialment entre les pròpies cultures tot establint relacions que trenquin la discriminació i

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

faciliti la igualtat. Al llarg del treball de camp, s'ha constatat que els grups culturals no tan sols tenen interès per donar a conèixer la seva cultura sinó també conèixer les vivències d'altres grups culturals ja que la seva pròpia realitat és la convivència quotidiana amb tots aquest grups.

Els comunicadors i les comunicadores plasmant el que veuen des de les seves finestres contribueixen a donar a conèixer la nova comunitat multicultural perquè ja convivim plegats. Aquest pas previ pot permetre construir identitats compartides. Si les imatges que creen els mitjans reflecteixen amb normalitat la bona convivència es contribuirà a una societat més cohesionada.

Somos unos grandes desconocidos en los medios de comunicación.

Els temes, a fons

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Les comunitats gitana, romanesa i arabomusulmana tenen la percepció que els mitjans només prioritzen els successos i que la seva presència sempre és anecdòtica (pel que fa a les vegades que són protagonistes i també als temes pels quals apareixen als mitjans que, quasi sempre, són força folklòrics) .

Del diàleg amb els grups culturals, es recull la demanda de que els temes que es refereixen als esmentats grups siguin treballats més a fons, des del coneixement i des del seguiment.

Degut a que les societats sempre han tingut inclinacions racistes (i la nostra no és cap excepció) i que, de vegades, els propis mitjans hi ha contribuït, cal incidir especialment en els grups als que més s'ha exclòs i, com a fórmula d'acció afirmativa, es pot procurar que, quan s'elaboren continguts que els impliquen, el tractament sigui més acurat, equilibrat i profund.

Per una altra banda, al treball de camp es constata que hi ha una manca de continguts de caràcter cultural i/o educatiu i, sovint, això també propicia un context poc afavoridor del diàleg intercultural. Cal diversificar els temes i treballar-los més a fons.

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

*Debe haber más pedagogía:
conocer el grupo del que se está
hablando y cómo se debe hablar
de ese grupo.*

Formació

Les persones i associacions que han participat a la recerca sostenen que la ignorància fa mal a les seves comunitats i també a la societat en general i que és molt important tant la formació dels professionals de la comunicació com la formació que ells poden contribuir a fomentar des dels propis mitjans.

No es pot saber tot de tots els temes però caldria ser conscients que hi ha molt desconeixement respecte als grups culturals i que cal posar-hi remei. De la mateixa manera que cal actualitzar els coneixements tecnològics, s'han d'actualitzar també els coneixements sobre la realitat cultural, social i política que ens envolta per tal de poder desenvolupar millor la feina.

La formació hauria d'incloure tant la realitat dels països d'origen dels grups culturals com la quotidianitat d'aquests grups a Catalunya. Cal conèixer tant el grup del que s'està parlant com la manera com s'ha de parlar d'aquest grup. Una possible manera de fer-ho, seria realitzar intercanvis amb professionals de diferents països.

Des de la formació continuada, es pot assumir amb més força la responsabilitat social dels mitjans.

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

col·laboracions que permetin una convivència multicultural i una renovació de la cultura de forma positiva, interactiva i enriquidora. Les persones i associacions que han participat a la recerca ho tenen com una de les seves prioritats i estan involucrades en diferents tipus d'accions per aconseguir tant espais i canals propis com projectes que es facin des de la seva mirada o des d'una mirada més plural i oberta.

Si existeix massa crítica i disponibilitat de temps, per què no aprofitar-ho?

*També hi ha àrabs que són
periodistes , parlen molt idiomes .*

*Potser ell sabrà més dels àrabs
que un periodista espanyol.*

A dins de les comunitats hi ha professionals i col·laboradors potencials

La imatge dels grups culturals canviarà a mida que persones d'aquestes comunitats treballin als mitjans i ocupin càrrecs de responsabilitat. Mentrestant, els professionals dels mitjans poden tenir en compte que entre les persones que arriben d'altres països hi ha gent amb formació periodística i molta gent disposada a col·laborar, de forma desinteressada, en projectes audiovisuals entre ells, les pròpies associacions, moltes de les quals ja tenen experiències en aquest sentit.

Ningú sap més de les minories culturals que les persones que en formen part i, per tant, caldria tenir en compte que es poden iniciar intercanvis i

*S'han de buscar les virtuts dels
grups culturals, què tenen de
vendible aquests col·lectius i s'ha
de projectar cap a fora.*

Producció audiovisual des dels grups culturals

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Com subratllàvem en el punt anterior, és important tenir en compte que moltes de les persones novvingudes tenen formació i recursos en àmbits molt diversos. Al seminari, representants de mitjans locals i productores van destacar la necessitat actual de continguts degut a les transformacions tecnològiques del sector (digitalització, ampliació de canals, etc.) i, per una altra banda, els grups culturals van mostrar interès per rebre formació específica en els àmbits de la producció de continguts i que la seva relació amb els mitjans vagi més enllà de convocar rodes de premsa. Les barreres que poden suposar, per exemple, la llengua o la por escènica són superables.

Una altra reflexió que va sorgir del debat és que qualsevol espai de relació té potencial per esdevenir un contingut en si mateix o bé la base per nous continguts i que des dels mitjans s' hauria de ser receptiu a noves idees i nous formats (noves formes d' explicar les coses).

Caldria plantejar-se accions afirmatives per tal de contrarestar els prejudicis que s' han pogut generar des dels mitjans fins ara, si més no, donar oportunitat de participar en igualtat de condicions.

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Temas de educación, trabajo, cultura, historia, solidaridad, amor dentro de las culturas...

Hi ha continguts d'interès general que ens uneixen

Tot i que al llarg del treball de camp, s'han valorat positivament algunes de les iniciatives que existeixen, tothom està d' acord que la presència als mitjans no ha de ser puntual i folklorica. Es pot anar més enllà de la gastronomia i tractar temes d'interès comú com ara l' economia, la salut, el mercat de treball i l'educació. En general, es poden millorar els continguts audiovisuals fent que hi hagi més continguts culturals. Per una altra banda, es podria, per exemple, dedicar un espai als diaris on es parlés de les diferents comunitats i també tenir informatius en diferents llengües (com ja es fa en d'altres països) ja que això pot ser un enriquiment per als catalans i les catalanes.

Els programes haurien de parlar de la vida quotidiana, mostrant els valors positius de les cultures com ara la generositat, l'hospitalitat i els llaços de solidaritat. Al mateix temps, caldria que els programes mostressin les barreres que aquestes comunitats troben per la seva participació social, política i cultural per tal de no individualitzar els problemes i que es pogués crear un sentiment d' empatia en veure que tenim les mateixes preocupacions i compartim els mateixos somnis. Si els continguts tenen per objectiu que la gent reflexioni, tothom ens enriqueirem.

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Què hi ha de nostre aquí?

Accions per incloure la veu dels grups culturals als mitjans

Elaboració de la guia:

Universitat de Lleida:

Anda Elena Epure, Aida Espasa, Dolors Mayoral, Fidel Molina, Jordi Noró, Miquel Àngel Pulido, Cristina Rodríguez, Romina Rodríguez, Maria Roigé, Bouchra Sbai i Iolanda Tortajada.

Agraïm la participació de les següents entitats:

Drom Kotar Mestipén - Associació de dones gitana.

Al-hiwar – Grup d'estudis àrab musulmà.

Grup multicultural de FACEPA (Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes de Catalunya)

Associació per a la recuperació de garrotins i rumbes històriques

Associació Sahbi

Els diferents punts de la guia van precedits d'una cita extreta dels relats comunicatius de vida quotidiana i dels grups de discussió comunicatius realitzats al treball de camp i de les aportacions al seminari.

Entitats participants:

